

OLIVAR, MARÇAL: *Obra dispersa*.- Biblioteca de Catalunya.- Edició a cura de Francesc Fontbona i Amadeu J. Soberanas i Lleó.- Barcelona, 1991.-310 p., 12 il. (24 x 16).

El volum d'*Obra dispersa* (1991) de Marçal Olivari editat amb motiu del seu 90è aniversari ha estat la primera publicació no sols de reconeixement públic de la vàlua del seu autor, sinó també el primer recull que permet tenir a les mans alguns dels seus treballs més rellevants, tant en el camp de la filologia com en el de la història de l'art.

Marçal Olivari i Daydí (1900-1993) al llarg de la seva llarga i fructífera vida va repartir la seva dedicació intel·lectual entre dues vessants que de fet esdevingueren complementàries en certa manera. Generalment és conegut com a filòleg i especialment com a traductor rigorós i erudit dels clàssics llatins —Plaute, Plini el jove, Apuleu...—, labor que s'emmarca dins de la gran obra de la Fundació Bernat Metge, iniciativa de Francesc Cambó, editorial per a la qual traduí la notable xifra de vint-i-un volums. Des dels primers llibres de la *Història Natural* de Plini el Vell, publicada el 1925 fins a les *Lletres* de Plini el Jove en dos volums (1927) o *Les Metamorfosis* d'Apuleu, en dos volums (1929-31), fins a les *Comèdies* de Plaute, en dos volums publicats entre 1934 i 1960, la traducció de les quals representen el punt més àlgid de la seva vessant filològica, i d'on deriva en gran part la seva merescuda fama com a gran llatísta. Sens dubte, la «Col·lecció Catalana dels Clàssics Grecs i Llatins» de la Fundació Bernat Metge deu bona part del seu renom a l'obra de Marçal Olivari.

Tanmateix, però, al costat del filòleg, treballava l'historiador de l'art, vessant en què fou molt actiu sobretot des de 1950, any en què publicà un treball sobre ceràmica valenciana, que esdevingué sòlid punt de referència des d'aleshores: *Font documentals inèdites per a l'estudi de la ceràmica valenciana medieval*. Abans, el 1933, ja havia escrit un article sobre el pintor Manuel Humbert a la revista «Art» (Barcelona), I, 1933-34, el seu primer text en relació amb el món de l'art, i en concret de l'art modern car, de fet, Olivari va especialitzar-se i devingué una autoritat en el camp de la ceràmica medieval, tot i que també publicà rigorosos estudis sobre el moble, la porcellana o els tapissos (*Historia del mueble inglés* (1949); *La porcelana en Europa I-II* (1952-53); *Els tapissos francesos del rei En Pere el Cerimoniós* (1986), com gran nombre de treballs de divulgació sobre diversos museus i alguns sobre pintura.

El recull ofert per la Biblioteca de Catalunya, elaborat per Francesc Fontbona i Amadeu J. Soberanas, conservadors aleshores tots dos de l'entitat, els quals l'encapçalen amb una semblança de l'homenatjat, és un treball de gran utilitat, atesa la dificultat de localització d'alguns dels treballs que conté, ja

que permet valorar de manera completa l'obra d'Olivar tot llegint aquesta selecció. Complementa l'aplec una bibliografia exhaustiva, amb un recompte total de 89 treballs on segurament només cal afegir un breu escrit posterior a l'edició del volum: el pròleg que féu per al llibre *Els ex-libris de Josep Obiols* (1992), de qui signa aquestes ratlles, el darrer text d'Olivar, que havent tingut gran amistat amb J. Obiols accedí generosament a prologar-lo malgrat la seva longeva edat.

Homenatge merescut perquè Olivar en no formar part mai de cap grup intel·lectual concret, ni de cap cercle acadèmic i/o universitari, tot i haver dedicat molts anys de la seva vida a la docència universitària, en diverses escoles oficials, en entitats privades, i tant abans com després de la guerra, —per exemple fou professor de l'Escola d'Arts Aplicades i Oficis Artístics de Barcelona de 1952 a 1970—, la seva vàlua passà excessivament desapercibuda a Catalunya. En ser un investigador autònom, independent i d'una gran discreció, fruit sens dubte de les seves arrels noucentistes, i alhora dedicar-se a les arts decoratives, un camp encara avui no prou considerat dins de la història de l'art, la seva obra és per a molts força desconeguda. La selecció de nou escrits filològics i dotze d'història de l'art, més una traducció i una carta que componen el volum ressenyat, constitueixen, doncs, per les seves aportacions un veritable homenatge al seu autor que, entre moltes altres coses, fou nomenat acadèmic d'honor de Belles Arts de Sant Jordi l'any 1990.

PILAR VÉLEZ

NAVARRO PÉREZ, FÉLIX: *Memoria de la Exposición de París*. - Pròleg de Jesús Martínez Verón.- Institución «Fernando el Católico», Éntasis, Cuadernos de Arquitectura de la Cátedra «Ricardo Magdalena», núm. 3.- Zaragoza, 1996.- LXXVI + 40 pàgs., 23 figs. (23,8 x 17,1).

Félix Navarro Pérez, essent Arquitecte Provincial de la Diputació de Saragossa, visità l'Exposició Universal de París de 1889, per «posar-se al dia» de les novetats relatives al camp de la construcció, que després explicaria en una memòria publicada aquell mateix any. Aquesta mateixa memòria és la que presentem aquí, ara publicada en facsímil, dins d'una col·lecció dedicada a recuperar vells textos d'arquitectes aragonesos.

Jesús Martínez Verón, especialista en l'arquitectura del segle XIX, n'ha escrit el pròleg que complementa perfectament la memòria de Félix Navarro, situant-nos a l'època, i contagiant-nos l'entusiasme d'aquell arquitecte que estava enamorat de la seva professió. L'arquitecte Navarro era, en paraules de Jesús Martínez, «un fill del seu temps», un digne contemporani de Jules Verne que, com aquell genial escriptor, era conscient de les enormes possibilitats que estava obrint el desenrotllament tecnològic, i volia estar al corrent de tots aquells